

EL TRIANGLE

ELS SILENCIS DEL PAPA FRANCESC

Vicenç Navarro

Catedràtic de Ciències Polítiques i Polítiques Públiques.

Universitat Pompeu Fabra

28 d'octubre de 2013

Quan el nou Papa va ser escollit pels dirigents de l'Església Catòlica, va haver-hi una resposta molt favorable de la majoria de mitjans d'informació (que són també mitjans de persuasió), conseqüència d'un estil molt diferent al dels seus antecessors, i a unes postures que assenyalaven un papat diferent. Algunes veus, no obstant això, vam expressar les nostres reserves (veure el meu article "Posibilidades y limitaciones del nuevo papado, de Francisco", *Público*, 05.09.13), basades en el silenci que el Bisbe argentí Bergoglio havia mantingut davant de les brutals violacions dels drets humans fetes per la dictadura argentina (brutalitat exercida contra els resistents a aquell règim, que s'havia establert en aquell país en defensa dels seus grups més privilegiats). Aquest silenci semblava traduir una falta de sensibilitat cap a les violacions dels drets humans realitzades per dictadures properes a l'Església Catòlica.

Immediatament van aparèixer respostes a les nostres reserves, accentuant que aquest prelat, el Bisbe Bergoglio, no havia col·laborat amb la dictadura (a diferència de gran nombre de jerarques de l'Església Catòlica argentina) i que el seu silenci responia més a un desig tàctic de, amb el seu silenci, poder ajudar les víctimes, justificant així que no denunciés públicament els botxins d'aquelles víctimes. Haig d'admetre que no em va convèncer molt aquesta resposta, donada per moltes autoritats de l'Església quan se'ls critica el seu silenci enfront d'aquestes violacions.

Ara bé, les declaracions fetes pel Papa Francesc durant l'inici del seu papat semblaven confirmar que el silenci que va adoptar enfront de la dictadura argentina podia ser degut, després de tot, al seu tacticisme. En diverses ocasions ha encoratjat els creients catòlics al fet que no es limitin a ajudar els pobres, sinó que vagin més enllà i treballin per eliminar les causes de la pobresa, intervenint activament en política si això és necessari. És més, en diverses ocasions ha assenyalat que entre les causes de la pobresa està l'explotació del món del treball per part del món del capital en la seva recerca insaciable d'incrementar els seus beneficis. Això, i el fet que ha mostrat comprensió, quan no simpatia, per la teologia de l'alliberament, semblaria confirmar que les meves reserves eren

infundades. El silenci del Cardenal Bergoglio era un silenci tàctic, provisional, justificat per una situació especial.

No obstant això, alguna cosa ha ocorregut que permet dubtar del que va motivar aquell silenci, doncs aquest silenci s'ha repetit de nou enfront de les barbaritats comeses pel cop militar del 1936 a Espanya i de la dictadura que va establir, que es va caracteritzar per una enorme brutalitat (veure el meu article "La guerra civil no ha terminado", *Público*, 08.10.13). Per cada assassinat polític que va cometre Mussolini, Franco en va cometre deu mil. Com a resultat d'una repressió sistemàtica de l'Estat feixista, milers i milers d'espanyols republicans, defensors d'un govern democràticament escollit, van ser assassinats, torturats i/o exiliats, amb molts dels morts republicans (114.000), encara en parador desconegut.

S'ha d'assumir que el Papa Francesc sap que una associació que va recolzar aquell cop militar i la dictadura que el va seguir va ser precisament l'Església catòlica. L'evidència que això va anar així és enorme. Les declaracions de les màximes autoritats eclesiàstiques demanant la rebel·lió de l'Exèrcit i dels creients contra un govern democràticament escollit i el seu suport a la repressió (que va arribar a anomenar Croada) són per tots conegudes. En realitat, l'Església va anar més enllà de col·laborar amb aquell règim. L'Església no va ser col·laboradora, sinó part essencial del règim. Era part de l'Estat

dictatorial. I es va beneficiar enormement (en els seus interessos terrenals i empresarials), resultat d'aquesta identificació amb l'Estat dictatorial. L'evidència coneguda mostra també que, com a part d'aquell Estat, l'Església va intervenir directament en la repressió dels perdedors d'aquell conflicte, formant part dels tribunals que donaven ordres d'afusellament i empresonament. És més, hi ha també evidència que entre els suposats màrtirs homenatjats a Tarragona, hi havia un gran nombre d'individus que van dirigir directament aquella repressió (veure l'article "Beatos y Cínicos", de José Mª García Márquez, a *Público*, 14.10.13)

Aquests fets són aquí perquè puguin veure-ho tots els que vulguin veure-ho. Però l'Església Catòlica i el Vaticà, dirigits ara pel Papa Francesc, no volen veure-ho i/o estan mentint deliberadament. I no faig aquesta acusació sense coneixement de causa. El Cardenal Amato, representant del Papa Francesc a l'esdeveniment, va mentir en diverses ocasions en el seu discurs, utilitzant un llenguatge de Croat, idèntic a l'existent, encara avui, a la cúpula de l'Església Catòlica, i que és idèntic al que van utilitzar els colpistes per justificar la seva acció militar contra un govern democràticament escollit. És sorprenent que aquest discurs (que aquell conflicte era un conflicte entre Jesús i la seva Església d'una banda, i una "ideologia diabòlica anticrist", per un altre) s'estigui encara pronunciant, i el que és

encara més vergonyós és que aquest discurs es presenti com un "clam a la reconciliació".

Reconciliació amb qui? Amb els familiars dels assassinats republicans que encara no saben on estan els seus morts, assassinats en els quals va col·laborar i/o va participar l'Església i que ara, en el període postdictatorial, aquesta institució s'ha oposat a la Llei de la Memòria Històrica, dificultant tant la troballa com el reconeixement i homenatge a aquests "màrtirs" de la democràcia? La incoherència i/o hipocresia a la qual l'Església pot arribar és extraordinària. I el que és igualment vergonyós és que també van parlar de reconciliació els ministres del govern del PP, que han buidat la Llei de Memòria Històrica i han fet tot el possible perquè no es pugui trobar els desapareguts. Això és la marca Espanya, motiu de vergonya (si tinguessin aquesta capacitat) a nivell internacional. Com pot el Papa guardar silenci enfront d'aquesta realitat?

En realitat, és impossible que el Papa no conegui aquests fets. Per aquest motiu les mentides dels seus representants i el seu silenci són una enorme ofensa i indignitat a tota persona amb sensibilitat democràtica. La veritat existeix i és fàcil de comprovar. L'Església, en defensa dels seus interessos materials, i com a empresa humana, va defensar els seus interessos i privilegis (l'Església era una de les majors propietàries de terra a Espanya, oposant-se a mort a la

reforma agrària que va afectar la seva propietat) i es va oposar al govern republicà perquè estava perdent privilegis empresarials. És aquí on radica la seva oposició a la República. La repressió republicana poc va tenir a veure amb les creences religioses (doncs altres religions van poder exercir el seu culte sense cap obstacle), sinó que es va deure al comportament d'aquesta empresa –l'Església– en oposició i en defensa dels seus beneficis materials.

El representant del Papa Francesc estava mentint quan lloava la Croada, presentant els seus màrtirs com a innocents, doncs és impossible que no conegués la veritat. Dir que l'Església no va intervenir en el cop militar i que no va ser un eix fonamental de la dictadura, és una falsedat i una mentida, i l'Església ho sap. Per aquest motiu és imperdonable que, una vegada més, el Papa Francesc mantingués el seu silenci, un silenci doblement culpable, doncs és un silenci, no solament enfront d'un règim d'enorme brutalitat, sinó enfront d'un règim recolzat immensament per l'Església. Mantenir un silenci davant d'aquesta situació és ser còmplice d'aquells horrors.

Però a més de còmplice, el Papa expressa una enorme incoherència que, per desgràcia, resta credibilitat a la seva postura en defensa dels pobres. La brutal repressió a Espanya va ser precisament enfront d'un govern, el govern del Front Popular (que va

tenir catòlics entre els seus membres), que es va caracteritzar per la seva lluita en contra de la pobresa, lluita que el va haver d'enfrontar als interessos materials de l'Església. De nou l'evidència d'això és aclaparadora.

Una última observació. És d'un enorme cinisme que les autoritats de l'Estat espanyol i de la Generalitat, avui governats per les dretes (que han diluït el compromís que l'Estat havia adquirit a trobar els desapareguts republicans), presentin també l'acte de beatificació com un acte de reconciliació.